

RHIF YMCHWIL GYMDEITHASOL: 48/2019

DYDDIAD CYHOEDDI: 24/10/2019

Ymchwiliad i'r potensial ar gyfer newid sylweddau ar ôl cyflwyno isafswm prisio ar gyfer alcohol yng Nghymru: Crynodeb gweithredol

1. Nodau a methodoleg yr ymchwiliad

- 1.1 Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno canlyniadau astudiaeth yn ymchwilio i effeithiau posibl cyflwyno isafbris am alcohol yng Nghymru gyda phwyslais ar y posibilrwydd o 'newid sylweddau'. Cafodd yr astudiaeth ei chynnal gan gonsortïwm o ymchwilyddwyr o Figure 8 Consultancy, Prifysgol De Cymru a Phrifysgol Glyndŵr.
- 1.2 Prif nod yr astudiaeth oedd ymchwilio i ba raddau y gall newid rhwng sylweddau ddigwydd o ganlyniad i gyflwyno isafbris am alcohol. Yn fwy penodol, roedd gan yr astudiaeth un amcan ar ddeg, gyda phedwar yn canolbwyntio ar unigolion sy'n gweithio fel darparwyr gwasanaethau i bobl â phroblemau alcohol (h.y. darparwyr gwasanaeth) a saith a oedd yn canolbwyntio ar bobl sy'n cael cymorth gan y gwasanaethau hynny (h.y. defnyddwyr gwasanaeth).

Darparwyr gwasanaeth

- Edrych ar ymwybyddiaeth darparwyr gwasanaeth o'r ddeddfwriaeth Isafbris am Alcohol, a'r hyn mae'n ei olygu.
- Ymchwilio gyda darparwyr gwasanaeth i ba ddulliau y byddant yn eu defnyddio i helpu pobl i baratoi ar gyfer y newid yn y ddeddfwriaeth a chyflwyno isafbris am alcohol.
- Ymchwilio i ganfyddiadau darparwyr gwasanaeth o'r tebygrwydd y byddai pobl yn newid.
- Edrych gyda darparwyr gwasanaeth ar ba ddeunyddiau neu ganllawiau cymorth ychwanegol a all fod eu hangen.

Defnyddwyr gwasanaeth

- Edrych ar ymwybyddiaeth defnyddwyr gwasanaeth o'r ddeddfwriaeth Isafbris am Alcohol, a'r hyn mae'n ei olygu.
- Ymchwilio gyda defnyddwyr gwasanaeth sut y byddant yn paratoi ar gyfer y newid yn y ddeddfwriaeth.
- Edrych gyda defnyddwyr gwasanaeth ar eu defnydd presennol o sylweddau eraill.
- Edrych gyda defnyddwyr gwasanaeth ar eu canfyddiadau o'r ddeddfwriaeth arfaethedig. Edrych gyda defnyddwyr gwasanaeth a fyddent yn debygol o newid i sylwedd arall, ac os byddant, newid i beth, ac os na, pam.

- Ymchwilio gyda defnyddwyr gwasanaeth i unrhyw strategaethau ymdopi y gallant eu mabwysiadu pan fydd prisiau'n codi.
 - Edrych gyda defnyddwyr gwasanaeth ar y cymorth a all fod ei angen arnynt i baratoi ar gyfer y newid.
- 1.3 Yn fras, roedd y prosiect yn ymdrechu i ymchwilio i'r canfyddiadau o ganlyniadau posibl cyflwyno isafbris am alcohol yng Nghymru, gan gynnwys y posibilrwydd o newid sylweddau a chanlyniadau anfwriadol eraill, ac ymchwilio i ffyrdd o atal a/neu ymateb i'r canlyniadau hynny.
- 1.4 Defnyddiwyd cyfuniad o gyfweiliadau a holiaduron arolwg ar-lein i gyflawni amcanion yr ymchwil.
- 1.5 Roedd yr ymchwil yn cynnwys, i wahanol raddfeydd, pedwar grŵp o bobl:
- Prif bwyslais
- Darparwyr gwasanaeth (h.y. pobl sy'n gysylltiedig â darparu gwasanaethau cymorth alcohol).
 - Defnyddwyr gwasanaeth (h.y. yfwyr niweidiol neu beryglus sy'n ymgysylltu â gwasanaethau).
- Safbwyntiau ychwanegol
- Yfwyr niweidiol nad oeddent yn ymgysylltu â gwasanaethau.
 - Yfwyr eraill nad oeddent yn ymgysylltu â gwasanaethau.
- 1.6 Roedd yr ymchwil yn canolbwyntio ar oedolion 18 oed a hŷn a oedd naill ai'n byw yng Nghymru neu'n gysylltiedig â darparu gwasanaethau alcohol yng Nghymru.
- 1.7 Cafodd cyfweiliadau eu cynnal â 49 o ddefnyddwyr gwasanaeth a 38 o ddarparwyr gwasanaeth (gan gynnwys rheolwyr gweithredol a staff rheng flaen). Cafodd tri chyfweiliad â defnyddwyr gwasanaeth eu cynnal mewn grwpiau.
- 1.8 Cwblhawyd arolygon gan 100 o ddarparwyr gwasanaeth a 93 o yfwyr.

2. Cefndir a chyd-destun

- 2.1 Mae lefelau niwed sy'n gysylltiedig ag alcohol ac yfed peryglus a niweidiol yn parhau'n broblem yng Nghymru er bod Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno ystod o weithgaredd sy'n gydnaws â'i strategaeth gyfredol ar gam-drin sylweddau (Livingston et al, 2018). Mae tystiolaeth academiaidd ryngwladol gref sy'n awgrymu mai codi pris alcohol yw un o'r ffyrdd mwyaf effeithiol i reoli lefelau yfed alcohol ac i leihau niwed sy'n gysylltiedig ag alcohol (Nelson et al, 2013b; Wagenaar, 2009). Fodd bynnag, hyd yn ddiweddar, mae prisio fel elfen allweddol wedi bod ar goll yn null Llywodraeth Cymru o leihau niwed sy'n gysylltiedig ag alcohol.
- 2.2 Wrth gyflwyno'r Bil Iechyd y Cyhoedd (Isafbris am Alcohol) (Cymru), roedd Llywodraeth Cymru'n dangos yn eglur beth oedd prif fwriad y bil fel mesur wedi'i anelu at y boblogaeth gyfan yn hytrach nag un sy'n targedu unrhyw is-grŵp penodol (e.e. yfwyr dibynnol). Mae Deddf Iechyd y Cyhoedd (Isafbris am Alcohol) (Cymru) 2018 yn pennu fformwla i gyfrifo'r isafbris cymwys am alcohol – sy'n seiliedig ar yr isafbris uned, canran cryfder yr alcohol, a'i gyfaint. Mae'n bwysig nodi bod refferiw sy'n deillio o hyn yn mynd i gynhyrchwyr a manwerthwyr y ddiod, ac nid i'r Llywodraeth.
- 2.3 Yn ystod camau craffu'r Bil, mynegwyd pryderon gan Aelodau Cynulliad a rhanddeiliaid eraill, ynglŷn â chanlyniadau anfwriadol a allai ddeillio o'r ddeddfwriaeth, gan gynnwys y posibilrwydd y gallai yfwyr peryglus a niweidiol droi at sylweddau eraill. Fodd bynnag, mae tystiolaeth sy'n dangos i ba raddau y gallai ymddygiad o'r fath amlygu'i hun yn brin gan nad oes llawer o dystiolaeth, nad yw'n gwrthddweud ei hun, wedi'i chyhoeddi ar y mater (Falkner et al, 2015; Keatley et al, 2016; Stockwell, 2017).
- 2.4 Ym mis Mawrth 2018, cyhoeddodd y Pwyllgor Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Chwaraeon ei adroddiad cam 1 ar Fil Iechyd y Cyhoedd (Isafbris am Alcohol) (Cymru) a chafodd argymhelliad ei gynnwys i ymchwilio i'r mater hwn. Mewn ymateb, derbyniodd Llywodraeth Cymru'r argymhelliad

hwn a chyhoeddodd Wahoddiad i Dendro am ymchwil i ddefnyddwyr sy'n newid sylweddau (C086/2018/2019) a dyfarnwyd y contract i gonsortiwm o ymchwilwyr o Figure 8 Consultancy, Prifysgol De Cymru a Phrifysgol Glyndŵr.

- 2.5 Er bod y ddeddfwriaeth newydd yn seiliedig ar ddull poblogaeth gyfan i fynd i'r afael â niwed sy'n gysylltiedig ag alcohol, cafodd yr ymchwil ei gomisiynu i ganolbwyntio ar agweddau a chanfyddiadau'r rhai sydd naill ai'n cael neu'n darparu cymorth ar gyfer problemau sy'n gysylltiedig ag alcohol. Rhaid felly ystyried y canfyddiadau a gyflwynir yn yr adroddiad hwn yn y cyd-destun hwnnw.

3. Prif ganfyddiadau

Posibilrwydd o newid sylweddau

- 3.1 Yng nghyd-destun prif nod yr astudiaeth, canfyddiad o'r tebygolrwydd y byddai isafbris am alcohol yn arwain at newid mewn ymddygiad defnyddio sylweddau, roedd sawl neges allweddol. Y gyntaf o'r rhain yw mai, yn achos mwyafrif yr yfwr, yr unig newid mewn defnydd yn gysylltiedig ag alcohol sy'n debygol ac y bydd hwnnw'n fwy na dim yn addasiad o ymddygiad presennol o fewn y fframwaith prisio newydd (e.e. newid y math o alcohol neu newid mewn ymddygiad prynu). Awgrymwyd hyn oherwydd y teimlad yn achos llawer o yfwr fod alcohol yn amlwg yn gyffur o ddewis ac nad yw troi at gyffuriau, ac yn enwedig i gyrion gweithgarwch cyfreithlon/anghyfreithlon, yn opsiwn. Roedd awgrym y byddai newid rhwng sylweddau'n fwy tebygol o ddigwydd ymhlith grwpiau penodol, yn enwedig yfwr stryd a rhai oedd a phrofiad blaenorol o ddefnyddio cyffuriau.
- 3.2 Os byddai yfwr yn cefnu ar alcohol, rhagwelid y byddai yfwr yn fwyaf tebygol o droi at feddyginiaethau presgripsiwn fel bensodiasepinau, sy'n efelychu effeithiau alcohol, ac yna canabis a sbeis, gyda dim ond ychydig yn awgrymu newid i gocên neu opiadau.

Ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o Isafbris Uned am Alcohol

- 3.3 Roedd yn amlwg ymhlith yfwr a darparwyr mai'r norm oedd dim neu fawr ddim ymwybyddiaeth, a bod hynny o ymwybyddiaeth a fodolai wedi dod i'r amlwg naill ai drwy'r broses ymchwil neu drwy newyddion neu drafodaethau yn y gymuned.
- 3.4 Ychydig yn unig o'r ymatebwyr yn ein hastudiaeth a feddai ar ddealltwriaeth fanwl, bendant a chywir o isafbris am alcohol. Yn gysylltiedig â hyn roedd tair agwedd amlwg:
- bod yr egwyddor o wneud rhywbeth ynghylch argaeledd a niwed alcohol yn 'beth da' a bod hynny'n arwydd o ddechrau 'newid diwylliannol' drwy feddwl am alcohol;
 - na fyddai cyflwyno Isafbris Uned am Alcohol o 50c (y lefel a ffefrir gan Lywodraeth Cymru) yn gwneud llawer o wahaniaeth ar y cyfan i lefelau yfed pobl.
 - mai'r grŵp o unigolion a fyddai'n cael ei effeithio fwyaf yw'r rhai sy'n debygol o fod fwyaf agored i niwed, h.y. yfwr seidr cryf, sy'n aml yn ddigartref heb fawr ddim adnoddau i ddatblygu strategaethau ymdopi gwahanol, llai niweidiol ac a fyddai'n gynaliadwy.
- 3.5 Gan amlaf, fel rhan o'r sgysiau hyn, roedd argyhoeddiad bod y cynnydd mewn pris yn dreth, a holwyd droeon i ble fyddai'r refeniw newydd yn mynd ac a fyddai'n cael ei wario ar gynyddu darpariaethau ar gyfer trin yfwr ai peidio.

Ymdopi â chyflwyno isafbris am alcohol

- 3.6 Yn achos yfwr risg isel-canolog, y teimlad cyffredinol oedd y gallai cyllidebau presennol ddelio ag unrhyw gynydd mewn gwariant ac na fyddai angen unrhyw addasiad neu newid arwyddocaol mewn ymddygiad.
- 3.7 Fodd bynnag, roedd senario gwahanol yn cael ei ragweld yn achos yfwr risg uchel/tebygol o fod yn gaeth, ac roedd ystod o fecanweithiau ymdopi posibl yn cael eu rhagweld. Roedd peth pryder y gallai llawer o'r strategaethau hyn arwain at ganlyniadau negyddol nid yn unig i'r yfwr ond hefyd i'w teuluoedd, eu ffrindiau ac i'r cymunedau lle maent yn byw.

- 3.8 Cafodd ystod eang o strategaethau ymdopi eu rhagweld gan yr ymatebwyr i'r astudiaeth, gan gynnwys:
- Y posibilrwydd y gallai yfwyr dibynnod droi at fathau cryfach o alcohol.
 - Y posibilrwydd o gynnydd mewn bragu cartref (gan gynnwys y broses hynod gymhleth o gynhyrchu gwirodydd) a'r defnydd o alcohol ffug tebyg i, neu gan ddefnyddio'r un dulliau â sigarennau ffug (o farchnad ddu y rhagwelwyd a fyddai'n ffynnu'n dilyn cyflwyno isafbris).
 - Roedd y posibilrwydd y gallai yfwyr gyflawni troseddau meddiangar i gael yr arian i barhau i yfed alcohol yn rhywbeth y cyfeiriwyd ato yn gyson gan ddarparwyr. Roedd yr yfwyr a holwyd gennym yn llai tebygol o ragweld cynnydd yn eu hymddygiad troseddol eu hunain ond roeddent yn rhagweld bod troseddu'n debygol o gynyddu ymhlith yfwyr eraill, yn enwedig rhai dibynnol.
 - Roedd y posibilrwydd y gallai yfwyr ail-gyllidebu eu hadnoddau presennol i ryddhau arian i'w wario ar alcohol yn ffordd arall o ymdopi a nodwyd gan ddarparwyr ac yfwyr. Yr hyn y cyfeiriwyd ato amlaf oedd y byddai yfwyr yn gwneud heb eitemau hanfodol fel bwyd a thalu biliau i barhau i ddefnyddio alcohol.
 - roedd canlyniadau posibl ail-gyllidebu fel strategaeth ymdopi, yn enwedig i aelodau'r teulu, yn achos pryder. Y broblem fwyaf a ragwelid oedd y byddai plant yn gorfod mynd heb fwyd a dillad ac y byddai trefniadau tai'n ansefydlogi yn sgil rhent neu ad-daliadau morgais heb eu talu.
 - Nodwyd hefyd y posibilrwydd y gallai yfwyr geisio benthyca arian i ariannu eu defnydd o alcohol. Un o'r pryderon mwyaf yma oedd y byddai ceisiadau cynyddol am arian yn rhoi straen ar berthnasoedd ac y gallai yn y diwedd arwain at chwalu perthnasoedd.
 - Roedd pryderon hefyd y gallai benthyca mwy ffurfiol drwy gael cyfrif mewn tafarnau a siopau arwain at gynnydd mewn dyledion a phwysau ariannol, a allai wedyn gael effaith negyddol ar berthnasoedd ag aelodau'r teulu a fyddai o bosibl yn gorfod talu'r ddyled. Roedd yr effaith y byddai isafbris am alcohol yn ei chael ar yfwyr sy'n cael Credyd Cynhwysol yn bryder penodol.
 - Roedd y posibilrwydd y gallai yfwyr gael gafael ar gyflenwadau alcohol o wledydd sydd heb bolisiâu isafbris ar y pryd yn strategaeth arall a grybwyllwyd gan ymatebwyr. Barnwyd fod y posibilrwydd o'r newid hwn mewn ymddygiad fwyaf tebygol o ddigwydd mewn ardaloedd sy'n agos at y ffin â Lloegr. Fodd bynnag, rhagwelwyd hefyd y byddai ardaloedd ymhellach o'r ffin (e.e. y Cymoedd) hefyd yn gwneud defnydd o gyflenwadau dros y ffin.
- 3.9 Mae'n bwysig nodi, fodd bynnag, na fyddai'r proffwydoliaethau negyddol hyn o reidrwydd yn cael eu gwireddu ar ôl i'r ddeddfwriaeth gael ei gweithredu. Canfu gweithiau ymchwil blaenorol mewn gwledydd lle mae pris alcohol wedi codi (drwy drethi neu isafbris am alcohol) fod strategaethau ymdopi niweidiol fel dwyn alcohol, cyflawni troseddau cynhyrchu incwm a newid alcohol am ddiodydd nad ydynt yn alcohol yn gymharol brin.

Paratoi a chynllunio ar gyfer cyflwyno isafbris am alcohol

- 3.10 O gofio'r diffyg ymwybyddiaeth yn gyffredinol. Mae'n naturiol ddigon i dybio nad oes dim paratodau ar gyfer y newid arfaethedig yn cael eu gwneud gan ddarparwyr gwasanaeth nac yfwyr mewn gwirionedd. Dim ond mewn nifer fach o ardaloedd roedd ymdrechion i baratoi ar gyfer y newid yn y gyfraith wedi cychwyn ac yn yr ardaloedd hynny nid oedd y gwaith wedi cychwyn tan yn ddiweddar (ar adeg yr ymchwil).
- 3.11 Er bod rhai sefydliadau'n paratoi ar gyfer cyflwyno isafbris am alcohol, roedd llawer mwy nad oedd yn gwneud paratodau, ac felly roedd cytundeb ymhlith darparwyr ac yfwyr fod angen mwy o baratodau. Y farn gyffredinol oedd y dylai unrhyw baratodau ganolbwyntio ar godi ymwybyddiaeth o isafbris am alcohol mewn ffordd syml a hygyrch ac sy'n cyfeirio pobl at wasanaethau priodol. Roedd cytundeb gyffredinol hefyd bod angen adnoddau ychwanegol i sicrhau mynediad hwylus a chyflym at wasanaethau priodol.
- 3.12 Yn wahanol i'r darparwyr a oedd i gyd yn cytuno bod gwaith i'w wneud ganddynt hwy a'u hasiantaethau, ychydig o yfwyr oedd yn rhagweld y byddent yn gwneud dim i baratoi ar gyfer cyflwyno isafbris am alcohol.

4. Casgliadau/Argymhellion

Casgliadau

- 4.1 Mae'n bwysig nodi hefyd er mai nod isafbris uned am alcohol yw lleihau niwed sy'n gysylltiedig ag alcohol ymhlith y boblogaeth yn gyffredinol, diben yr astudiaeth hon oedd canolbwyntio'n bennaf ar farn yfwyr sy'n defnyddio gwasanaethau (sydd felly â phroblemau sy'n gysylltiedig ag alcohol) a'r staff sy'n darparu cymorth i bobl o'r fath. *Mae'r canfyddiadau'n amlwg yn adlewyrchu cyd-destun y rhai a holwyd.*
- 4.2 Dylid pwysleisio bod llawer o'r data a gasglwyd yn ymdrin â chanfyddiadau a phroffwydoliaethau o'r hyn a all ddigwydd ar ôl cyflwyno isafbris am alcohol yng Nghymru. O ganlyniad, mae'r adroddiad yn awgrymu senarios *posibl* yn hytrach na gwirioneddol ar ôl cyflwyno isafbris.

Argymhellion

- 4.3 Ar ôl ystyried y canfyddiadau hyn, gwneir cyfres o argymhellion a fydd yn helpu i arwain y broses o weithredu isafbris am alcohol yng Nghymru:
- Mae angen dirfawr i godi ymwybyddiaeth cyn gweithredu'r ddeddfwriaeth ymhlith yfwyr a darparwyr gwasanaethau. Mae'n bwysig bod pobl yn gwybod bod isafbris am alcohol yn yr arfaeth fel y gallant ddechrau paratoi ar gyfer ei ddyfodiad. Bydd gwella gwybodaeth hefyd yn helpu i roi diwedd ar y camagraff y bydd isafbris am alcohol yn dreth a fydd yn cynhyrchu arian i Lywodraeth Cymru.
 - Argymhellir fod deunydd cyhoeddusrwydd yn cael ei gynhyrchu mewn sawl fformat (gweledol a chlywedol) a'u bod yn cael eu dosbarthu ar wahanol blatfformau (cyfryngau cymdeithasol, radio, poster, hysbysfyrddau, wyneb yn wyneb) o gofio amrywiaeth y gynulleidfa a all gael ei heffeithio gan unrhyw newidiadau.
 - Dylai isafbris am alcohol fod yn rhan amlwg o'r holl agendâu gweithio a chyfathrebu i ystod eang o asiantaethau (gan gynnwys gwasanaethau iechyd, yr heddlu, prawf, tai/digartrefedd a thrais domestig).
 - Dylai darparwyr gwasanaeth ddatblygu pecynnau a fydd yn addysgu staff a defnyddwyr gwasanaeth am ganlyniadau posibl isafbris am alcohol a ffyrdd o leihau unrhyw niwed posibl.
 - Dylai Llywodraeth Cymru ystyried cynnal cyfres o ddigwyddiadau ar gyfer darparwyr, yn y cyfnod cyn gweithredu'r ddeddfwriaeth. O gofio rôl allweddol gweithwyr achos sy'n gweithio ag yfwyr penodol, dylai digwyddiadau o'r fath gael eu targedu at y rhai sy'n gweithio'n uniongyrchol â'r yfwyr hynny sydd fwyaf tebygol o gael eu heffeithio. Fodd bynnag, mae'n bwysig bod y digwyddiadau hyn hefyd yn ystyried ffyrdd o helpu yfwyr peryglus a niweidiol nad ydynt ar y pryd mewn cysylltiad â gwasanaethau.
 - Dylai Llywodraeth Cymru ystyried gweithredu sawl mesur ataliol i gyfyngu ar unrhyw ganlyniadau niweidiol y ddeddfwriaeth ymhlith yr yfwyr mwyaf niweidiol. Dylid talu sylw penodol i'r grwpiau sydd wedi'u hymyleiddo fwyaf fel yfwyr stryd digartref. Mae'r mesurau hyn yn cynnwys:
 - i. Cynyddu mynediad amserol at wasanaethau dadwenwyno a thriniaethau alcohol.
 - ii. Sicrhau bod Gwasanaeth Ambiwlans Cymru yn ogystal â gwasanaethau adrannau damweiniau ac achosion brys yn ymwybodol ac wedi'u paratoi ar gyfer cynnydd posibl yn nifer y cleifion a fydd angen triniaeth am symptomau diddyfnu.
 - iii. Sicrhau bod meddygon teulu a gweithwyr gofal iechyd proffesiynol wedi'u paratoi ar gyfer cynnydd mewn cleifion sy'n gofyn am feddyginiaethau presgripsiwn fel bensodiasepinau.
 - iv. Addysgu yfwyr ar beryglon newid sylweddau a defnyddio alcohol ffug (alcohol 'bootleg' a chartref).
 - v. Gweithio ag adrannau Safonau Masnach i roi arweiniad i asiantaethau ar argaeledd a natur alcohol ffug.

- Ymgynghori â siopau a'r diwydiant cynhyrchu alcohol i ddeall sut maent yn bwriadu ymateb i'r newid yn y ddeddfwriaeth (e.e. monitro sylw yn y cyfryngau ac edrych a fyddant yn cadw at ysbryd y ddeddf ynteu'n chwilio am ffyrdd i beidio â chydymffurfio).
- Yn ystod yr astudiaeth, clywyd sylwadau droeon am effeithiau posibl isafbris am alcohol ar bobl ifanc o dan 18 oed. Rydym felly'n argymhell y dylid ymchwilio i effaith isafbris am alcohol ar yfwyr ifanc gan gynnwys plant fel rhan o'r rhaglen werthuso ehangach.

Adroddiad Ymchwil Llawn: Katy Holloway, Tom May, Marian Buhociu, Wulf Livingston, Andy Perkins ac Iolo Madoc-Jones (2019). *Ymchwil i'r potensial ar gyfer newid sylweddau ar ôl cyflwyno isafswm prisio ar gyfer alcohol yng Nghymru*. Caerdydd: Llywodraeth Cymru, Rhif GSR yr adroddiad 48/2019.

Available at: <https://llyw.cymru/isafswm-prisio-ar-gyfer-alcohol-ymchwil-i-ganlyniadau-posibl>

Safbwyntiau'r ymchwilwyr ac nid o reidrwydd rhai Llywodraeth Cymru yw'r safbwyntiau a fynegir yn yr adroddiad hwn

Am ragor o wybodaeth cysylltwch â:

Janine Hale

Yr Is-adran Ymchwil Gymdeithasol a Gwybodaeth

Gwasanaeth Gwybodaeth a Dadansoddi

Llywodraeth Cymru, Parc Cathays

Caerdydd, CF10 3NQ

E-bost: Ymchwil.lechydAGwasanaethauCymdeithasol@llyw.cymru